

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ МІСТА КИЄВА ЗЕЛЕНИМИ НАСАДЖЕННЯМИ

О. М. Леснік, аспірант*

О. А. Гірс, доктор сільськогосподарських наук

Проаналізовано особливості поширення мережі зелених насаджень міста Києва. Наведено дані асортименту деревних видів на вулицях та ступеня забезпеченості населення міста Києва зеленими насадженнями відповідно до адміністративних районів.

Зелені насадження, насадження загального та обмеженого користування, насадження спеціального призначення.

Розвиток сучасного міста супроводжується формуванням особливого урбанізованого середовища, фактори якого негативно впливають на людину. Територіальне розташування міста Києва на межі двох природно-кліматичних зон України – Полісся та Лісостепу зумовлює особливості різноманітності деревної рослинності [1].

До системи зеленого господарства міста Києва належать міські ліси, які належать до лісопаркової частини зеленої зони, виконують переважно рекреаційні, гігієнічні та оздоровчі функції [3]. Іншу категорію озелених територій представляють зелені насадження (табл. 1) які не належать до лісового фонду [2].

До зелених насаджень м. Києва входять насадження різного цільового призначення: міські й районні парки, сквери, бульвари, озеленені території вулиць і площ, насадження на території житлової забудови тощо. Вони пов'язані між собою та виконують значну роль у поліпшенні умов проживання й відпочинку населення [7]. Саме такий взаємозв'язок і насиченість міського ландшафту озеленими територіями всіх видів позитивно впливає на мікроклімат, знижує рівень шуму, забезпечує водорегулювальну роль та вберігає схили від розмивів.

Мета досліджень – аналіз забезпеченості зеленими насадженнями жителів міста Києва за адміністративними районами. Одним із показників ведення зеленого господарства є площа зелених насаджень на одну особу (забезпеченість). Даний показник використовується у низці країн Європи і становить $20 \text{ м}^2 \cdot \text{чол}^{-1}$.

Матеріали та методика досліджень. У роботі використано матеріали останньої інвентаризації зелених насаджень виконаних КО «Київзеленбуд» станом на 01.01.2014 р., проекти розвитку і організації лісопаркових господарств (2010 р.), програма комплексного розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 р. (2005 р.).

Інвентаризація зелених насаджень періодично проводиться на

---

*Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор О. А. Гірс

© О. М. Леснік, О. А. Гірс, 2015

території населених пунктів [5]. Під час інвентаризації зелених насаджень визначається їхня площа та проводиться облік кількості дерев із визначенням породного складу, віку, діаметра на висоті 1,3 м та якісного складу дерев (добрий, задовільний, незадовільний). Основа обліку дерев – суцільний перелік.

Результати досліджень. Згідно з прийнятою класифікацією [4], зелені насадження поділяються за функціональним призначенням на три основні групи:

а) озеленені території загального користування: парки культури та відпочинку, сквери і бульвари, спеціалізовані парки;

б) озеленені території обмеженого користування: на міжбудинкових житлових територіях, ділянках землекористування дитячих закладів, шкіл, вузів, наукових і лікувальних закладів, підприємств та організацій;

в) озеленені території спеціального призначення: санітарно-захисні зони промислових підприємств, водоохоронні, меліоративні та лісозахисні смуги, оранжерейні господарства й розсадники, озеленені частини вулиць, доріг і кладовищ.

Характеристику зеленого господарства міста Києва наведено в табл. 1.

Територія зелених насаджень усіх видів та лісопаркової частини зеленої зони у межах міста становить 54,4 тис. га, причому фактична забезпеченість зеленими насадженнями населення м. Києва з міськими лісами становить $188,4 \text{ м}^2 \cdot \text{чол}^{-1}$, а в межах міської забудови – $69,8 \text{ м}^2 \cdot \text{чол}^{-1}$.

1. Розподіл площ озелених територій за користувачами

Озеленені території	Площа, га
Лісопаркова частина зеленої зони:	
Дарницьке ЛПГ	16494
ЛПГ "Конча-Заспа"	4755
Святошинське ЛПГ	12510
Боярська ЛДС	222,6
Інститут зоології	93,8
Державне заповідне господарство "Феофанія"	150
Разом:	34225,4
Зелені насадження:	
Загального користування	6170
Спеціального користування	2328,4
Обмеженого користування	11638,6
Разом:	20137,0
Всього:	54362,4

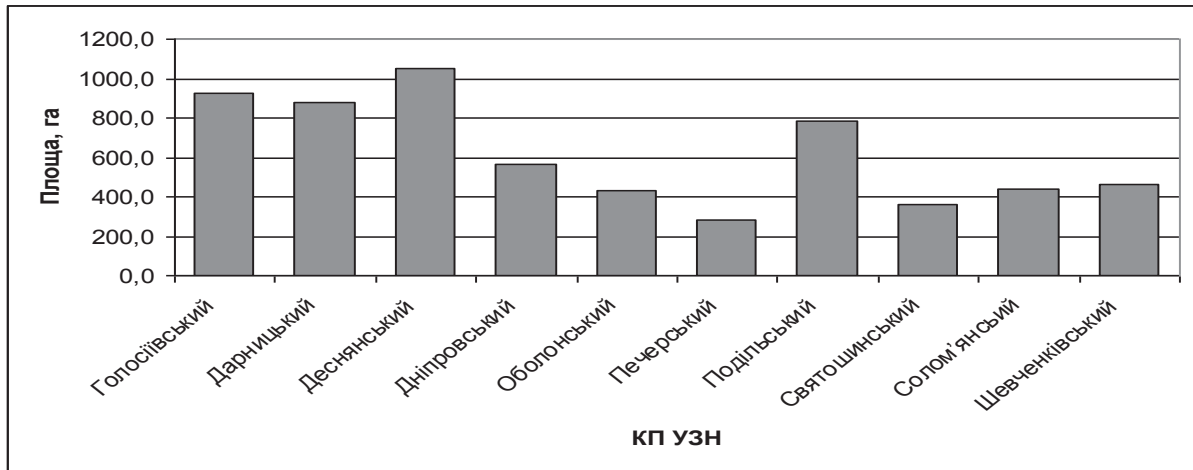
Широко розгалужена мережа зелених насаджень загального користування, насаджень обмеженого користування та спеціального призначення щільно пов'язана з насадженнями лісопаркового поясу.

Парки в міській забудові зв'язують мережу озелених територій в одне ціле та створюють її безперервність і комфортні умови для відпочинку

населення.

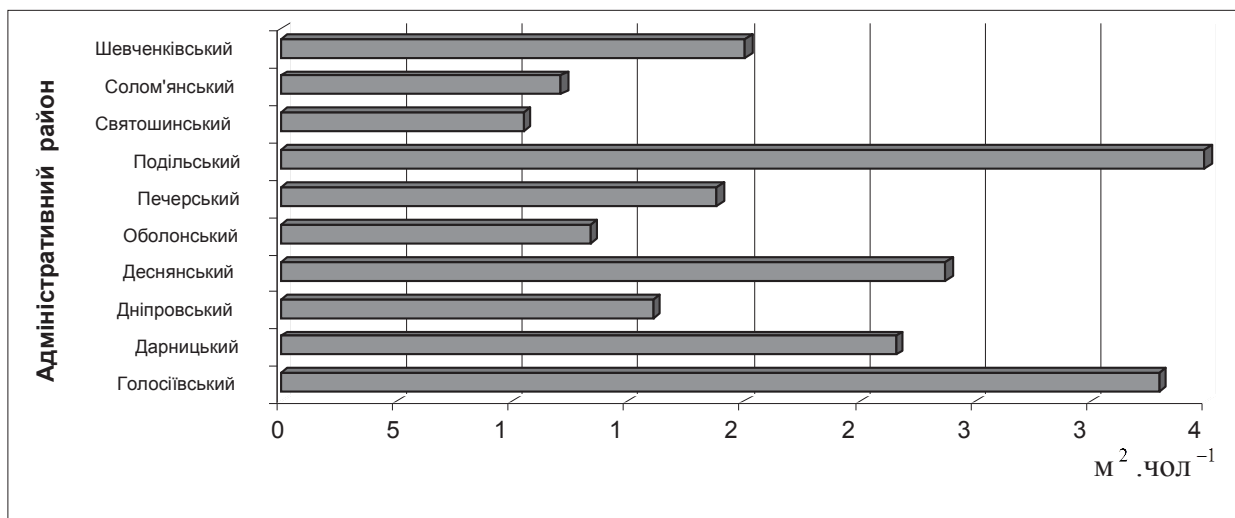
Аналіз структури зеленого господарства міста Києва чітко дає зрозуміти, що забезпеченість адміністративних районів зеленими насадженнями нерівномірна. Провідне й найбільш важливе місце в мережі озеленених територій міста належить насадженням загального користування як таких, що безпосередньо впливають на стан міського середовища і є місцем масового відпочинку мешканців міста.

Загальний розподіл території зелених насаджень загального користування (6170 га) за адміністративними районами наведено на рис. 1.

Рис. 1. Розподіл зелених насаджень загального користування в розрізі адміністративних районів (га)

Наведена інформація щодо зелених насаджень загального користування, яка ґрунтується на даних інвентаризації станом на 01.01.2014 р., дає змогу визначити фактичну площу зелених насаджень на одну особу відповідно до адміністративних районів (рис. 2).

Рис. 2. Фактична забезпеченість мешканців м. Києва зеленими насадженнями загального користування відповідно до адміністративних районів

З рис. 2 видно, що достатньо забезпеченими зеленими насадженнями є не всі райони міста. Так, забезпеченість зеленими насадженнями загального користування Солом'янського, Печерського, Святошинського, Оболонського та Дніпровського районів не відповідає міжнародним нормам, оскільки даний показник є значно нижчим за $20 \text{ м}^2 \cdot \text{чол}^{-1}$. За останнє десятиліття забезпеченість зеленими насадженнями жителів міста Києва в цілому збільшилася з 20,9 до $21,4 \text{ м}^2 \cdot \text{чол}^{-1}$.

2. Розподіл територій обмеженого користування (га)

Адміністративні райони	Всього:	Житлові території	Колективні сади	Дошк. дит. заклади та школи	Вузи, наукові та інші установи	Лікувальні заклади	Підприємства та інші установи	Інші території
Голосіївський	1573,7	603,0	-	78,0	484,7	46,6	361,4	
Дарницький	1298,4	631,2	412,0	73,0	-	2,2	160,0	20,0
Деснянський	968,3	416,7	-	81,4	28,4	11,2	430,6	
Дніпровський	1144,8	507,0	220,0	295,7	80,5	26,7	14,9	
Оболонський	1129,9	464,7	139,0	103,2	7,1	18,5	396,7	
Печерський	325,0	206,7	-	28,2	1,9	0,2	88,9	
Подільський	638,1	355,0	138,5	44,3	1,8	44,7	51,8	2,0
Святошинський	1384,9	626,1	103,5	39,7	-	64,0	497,8	53,8
Солом'янський	2589,4	1128,5	67,2	93,2	638,1	59,5	601,5	1,4
Шевченківський	585,9	472,5	12,8	28,7	-	11,0	60,9	
Разом:	11638,6	5411,4	1093	865,4	1242,5	284,6	2664,5	77,2

За звітними даними [2], насадження обмеженого користування м. Києва займають площу 11 638,6 га і є важливою складовою озеленених територій міста (табл. 2). Найважливіше значення в цих насадженнях мають озеленені ділянки на житлових територіях, які є різномірні, але простежується певна закономірність їх розподілу за естетичною цінністю, породним складом та періодом створення.

Масиви більш ранньої забудови (Воскресенка, Стара Дарниця, Відрадиний, Лісовий, бульвар Лепсе, Борщагівка) характеризуються багатшим асортиментом деревних порід, але втрачають в естетичному сприйнятті, через безсистемність і загущеність посадок. Житлові масиви більш пізньої забудови мають бідніший асортимент порід і, водночас, менше загущені (Оболонь, Троещина, Осокорки, Позняки).

У табл. 3 наведено характеристику зелених насаджень спеціального призначення в розрізі адміністративних районів.

Насадження спеціального призначення надзвичайно різні за характером і функцією. Позитивна екологічна і санітарно-гігієнічна роль вуличних насаджень, які належать до насаджень спеціального призначення, загальновідома. Вуличні насадження, складаються переважно з рядових посадок дерев та відіграють, як і насадження загального користування, значну оздоровчу й кліматорегулювальну роль, їх загальна площа становить 784,6 га.

3. Характеристика зелених насаджень спеціального призначення (га)

Адміністративний район	Вуличні насадження	Транспортні розв'язки	Захисні зони	Розсадники	Кладовища	Інші території	Разом
Голосіївський	72,1			45	80,9	20	218,0
Дарницький	64,1	12,69	335,3		19		431,1
Деснянський	74,3	9,2	0		136,4		219,9
Дніпровський	53,1	21,59	14,71	0,8			90,2
Оболонський	99,9	17,25		0,3	2,2		119,6
Печерський	59,0	7,13		0,1	7,1		73,4
Подільський	50,3	0,68		226,5	142,5		420,0
Святошинський	131,4	25,85	332,25		8,6		498,1
Солом'янський	87,4	3,8	8,7	1,2	23,5		124,6
Шевченківський	93,0	4,37			27,4	8,8	133,6
Всього:	784,6	102,6	691,0	273,9	447,6	28,8	2328,4

Видовий склад дерев вуличних посадок наведено на рис. 3.

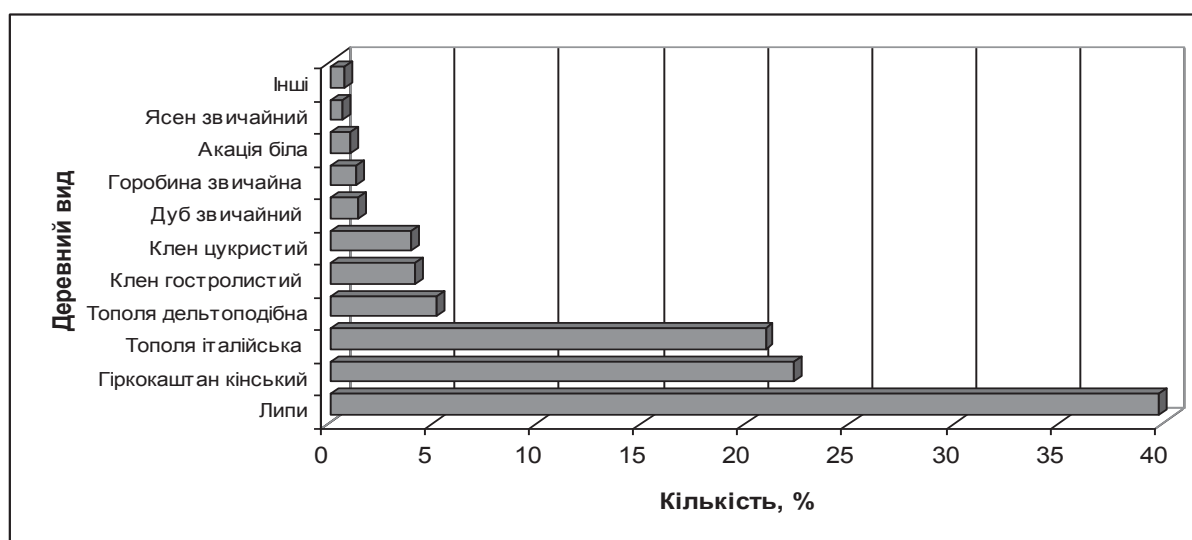

Рис. 3. Розподіл дерев за видовим складом на вулицях міста Києва

Як видно з рис. 3, у вуличних насадженнях найповніше представлені липи (39,6 %), гіркокаштан звичайний (22,2 %), тополя італійська (20,8 %), разом – 82,6 %; потім клен гостролистий (4,0 %), клен цукристий (3,8 %), тополя дельтоподібна (5,1 %). На решту видів (ясен звичайний, акація біла, горобина звичайна, дуб звичайний) припадає 4,5 % [2].

Слід також відзначити, що на кладовищах відсоток озеленення надзвичайно високий – близько 80–85 %. Роботи з озеленення городяни проводять тут, як правило, самотужки.

Висновки

Зелені насадження міста виконують важливі естетичні функції, покращують просторове сприйняття навколишнього середовища та

поліпшують емоційний настрій населення. Асортимент деревних рослин у вуличних насадженнях представлений 10 основними породами.

Слід відзначити, що ряд адміністративних районів міста Києва потребує проведення комплексу робіт щодо підвищення рівня забезпеченості зеленими насадженнями. В останнє десятиліття з'явилася тенденція до збільшення забезпеченості населення зеленими насадженнями загального користування як таких, що відіграють найважливішу роль у житті населення міста, яке постійно зростає. За останнє десятиліття кількість населення збільшилася на 8,8 % (235 тис. чол.). Водночас, потрібно відзначити недосконалу систему обліку зелених насаджень м. Києва. У зв'язку з цим, постає проблема підвищення рівня інформаційної підтримки зелених насаджень.

Список літератури

1. Гаврилюк В. С. Природа Києва та його околиць (фізико-географічна характеристика) / В. С. Гаврилюк, І. О. Речмедін. – К. : КДУ ім. Т. Г. Шевченка, 1956. – 70 с.
2. Каганяк Ю. Й. Парколісовпорядкування : навч. посіб. / Ю. Й. Каганяк, А. А. Строчинський, М. М. Горошко. – Львів : Тріада плюс, 2009. – 360 с.
3. Лісовий кодекс України (зі змінами, внесеними згідно із Законом №1483-VI (1483-17), 9 черв. 2009] // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 45. – С. 684.
4. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06> – Заголовок з екрана.
5. Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 груд. 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02> – Заголовок з екрана.
6. Програма комплексного розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 р. та концепція формування зелених насаджень в центральній частині міста, 19 липня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uazakon.com/big/text246/pg1.htm> – Заголовок з екрана.
7. Строчинський А. А. Таксація зелених насаджень на території міста Києва: теорія та практика : монографія / А. А. Строчинський, В. В. Миронюк. – Корсунь-Шевченківський, 2013. – 178 с.

Осуществлен анализ особенностей распространения сети зеленых насаждений города Киева. Приведены данные ассортимента древесных видов на улицах и обеспечения населения города Киева зелеными насаждениями согласно административных районов.

Зеленые насаждения, насаждения общего и ограниченного пользования, насаждения специального назначения.

The analysis of the characteristics of urban forest in Kiev is described in this article. The information about the tree assortment in the streets of Kiev and

providing to the citizens of Kiev with urban forest in every administrative district are given.

Urban forest, urban forest for general and limited use, urban forest for special use.

УДК 630*52 : 630*325

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ
СОРИМЕНТНО-ГАТУНКОВОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЕВОСТАНІВ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИБІРКОВИХ РУБОК**

***М. В. Любчич, Харківське обласне управління лісового та
мисливського господарства***

***І. Ф. Букша, кандидат сільськогосподарських наук,
В. П. Пастернак, доктор сільськогосподарських наук,
М. І. Букша, Український НДІ лісового господарства та
агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького***

Розглянуто один із методів встановлення сортиментно-гатурнкової структури деревостанів при таксації лісосік. На прикладі деревостану, відведеного під прохідну рубку, описано принципи взяття моделей сосни і порядок визначення сортиментно-гатурнкової структури на пні.

Таксація лісосік, модельні дерева, сортиментно-гатурнкова структура.

Дослідження проблеми управління раціональним використанням лісосічного фонду завжди характеризувалися значною актуальністю, оскільки правильне застосування науково обґрунтованих методів встановлення сортиментно-гатурнкової структури (СГС) деревостанів уможлиблює підвищення економічної ефективності та прибутковості діяльності лісового господарства. Максимально ефективно використання лісосічного фонду підприємств, зокрема раціональна розробка лісосік та оперативний контроль виходу тих чи інших сортиментів, як в об'ємних, так і в грошових показниках, дає змогу підвищити рівень прибутковості підприємств шляхом оптимізації економічної системи регулювання, використання й відтворення лісових ресурсів. В Україні вагомий внесок у дослідження цієї проблеми зробили О. В. Поляков та М. О. Поляков [8, 9, 10].

Аналіз зазначеної проблеми свідчить, що одним із найважливіших аспектів підвищення економічної ефективності діяльності лісгосподарських підприємств є введення на підприємствах сортиментно-гатурнкового обліку деревини. Суть його полягає у тому, що на етапі відводу лісосік потрібно визначати, окрім загальних обсягів